

המקבל שדה מחבירו פרק תשיעי בבא מציעא ק"ג.

עין משפט
נר מצוה

נצי בעל הבית. כלומר בזכותה דבעל הבית איכא תרי חזקי לזכותו: והא דבעל ליה קמן. ומה עדים שבעצמו אותו מזריכין: ודלמא לנפטר הכי. דלזיל עדים מהתם פרעיה צו ביום ללא עבר צבל תלין: כל זמנו. עד שעבר עליו: ולעולם. בתמיהה. וצביל שבעצמו כל היום ולא נתן יהא שפיר זה נאמן לעולם

HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ונוטל הכי פירושו יציא ראייה ששכרו ואז יהיה נשבע ונוטל ויהיבא דקמני המע"ה היינו יציא עדים שקלך לו שמים שהעדים יודעים הקנינה אם יודעין ששכרו (ה) כלפריך וכן משמע בפרק כל הנשבעין דקאמר עלה ראייה דלשכר לא קמני משמע דנשבע ונוטל היינו שיציא ראייה ששכרו ויהיה נשבע ונוטל:

השתא דמטא זמן חיוביה רמי אנפשיה ומדבר. וא"ת א"כ צומנו אמאי נשבע שפיר ונוטל לימא דבעה"צ איני זוכר עתה אצל הניחו לי עד שיעלה עמוד השחר שאזכור אם נתתי אם לא כיון שאחר זמנו אנו פוטרים אותו מטעם זה ועוד קשה צמודה במקלף אמאי אין בעל הבית נשבע דרמי אנפשיה ומדכר שלא נשבע לשקר וי"ל דחוקה שאין צעה"צ עובר צבל תלין לא מהני אלא היכא דאיכא חזקה דאין שפיר משהה שכרו צהדיה כמו שאפרש בסמוך ואם היה יכול צעה"צ לטעון הניחו לי עד שיעלה עמוד השחר לא היתה כאן חזקה דאין שפיר משהה שכרו שהרי לא השהה (ו) אהו אלא תבעו ממנו צב"ד ולא רלו ליתן לו ושהו אותו לעמוד השחר: וכן שפיר עובר בב"ד תגוול. וא"ת בעל הבית נמי אית ליה הך חזקה שאינו עובר צבל תגוול וי"ל דממיר ליה לאו אחד כמו שנים אי"כ צללו הכי משני ליה שפיר וא"ת ומ"מ איכא חזקה דאין צעה"צ עובר צבל תלין כנגדו והוא צרי וצרי והמע"ה וי"ל דחוקה של בעל הבית אינה חזקה טובה כשל שפיר דוימנין לא רמי אנפשיה למדכר והוא לן למימר דנשבע ונוטל וחזקה דאין שפיר משהה שכרו לצדו (ז) לא חשיבא כחוקת שפיר אלא כששתיהן צידד הוו כנגד חזקת שפיר והווי צרי וצרי והמע"ה:

אבל מטא זמן חיוביה רמי אנפשיה ומדכר וכי שכיר עובר משום כל תגוול התם תרי חזקי הכא חדא חזקה גבי בעל הבית איכא תרי חזקי חדא דאין בעל הבית עובר משום ובל תלין וחדא דאין שכיר משהה שכרו והכא חדא חזקה: אם יש עדים שתבעו הרי זה נשבע ונוטל: והא (ח) קתבעו לקמן א"ר אפי' אשתבעו בומנו ודלמא לבתר הכי פרע אמר אבוי שתבעו כל זמנו ולעולם (ט) לא פרע ליה) א"ר המא בר עוקבא בכנגד אותו היום של תביעה: מתני' המלוה את חבירו לא ימשכנו אלא בב"ד ולא יכנס לביתו ליטול משכנו שנאמר בחוק תעמוד ה' היו לו שני כלים נוטל אחד ומניח אחד וימחיר את הכר בלילה ואת המחרישה ביום ואם מת אינו מחזיר לירשיו רשב"ג אומר אף ילעצמו אינו מחזיר אלא עד שלשים יום ומשלשים יום ולהלן מוכרן בב"ד: גמ' אמר שמואל ה"שליח ב"ד מנתח נתוחי אין אבל משכנו לא והתנן המלוה את חבירו לא ימשכנו אלא בב"ד מכלל דבב"ד ממשכנין (י) א"ל שמואל אימא לא ינתחנו אלא בב"ד הכי נמי מסתברא דקתני סיפא בעל חוב מרישא שמע מינה אלא לאו שליח ב"ד אי משום הא לא איריא (יא) ה"ק המלוה את חבירו לא ימשכנו אלא בב"ד מכלל דבב"ד ממשכנים ובעל חוב אפי' נתוחי נמי לא (יב) שלא יכנס לביתו ליטול משכנו מתיב רב יוסף (יג) לא יחבל ריחים ורכב הא דברים אחרים חבל (יד) לא תחבל בגד אלמנה הא של אחרים תחבל מאן אי נימא בעל חוב הא כתיב (טו) לא תבא אל ביתו לעבוט עבוטו אלא לאו שליח ב"ד תרגמה רב פפא בריה דרב נחמן קמיה דרב יוסף ואמרי לה רב פפא בריה דרב יוסף קמיה דרב יוסף לעולם בבעל חוב ולעבור עליו בשני באוין ת"ש ממשמע שנאמר בחוק תעמוד איני יודע שהאיש אשר אתה נושה בו יוציא אלא מה תלמוד לומר והאיש לרבות שליח בית דין מאי לאו שליח בית דין כלאה לא

הגהות הב"ח
(א) נמי והא קתבע ליה קמן: (ב) שם משום הא לא איריא (הכי קתמי) תלמי' וי"ז ס"א חסורי מיחחסר והכי קתמי: (ג) שם תמתי נמי לא גידרה שמוא יכנס לנימו: (ד) תד"ה קליה וכו' אם יודעין ששכרו בדפרישות וכן משמע צ"ל: (ה) ד"ה השתא שהרי לא השהה אותו אלא: (ו) ד"ה וכו' שכיר וכו' לצדו נמי לא חשיבא:

הגהות הגר"א
[א] תוס' ד"ה ואת לכן מפרים בו ועוד נראה ל"ת כו'. נ"ב וכן פי' הרא"ש ועוד אצל הרמב"ם ורמב"ן והשב"ץ וז"ל מפרשים כפירש"י החורשות וכן מתריסר דמתני' ומתריסר משם וקושית תוס' חוקן כשה"ה דמתני' מירי בעבר ומשכנו וזה מתוך קושית תוס' ד"ה מחזיר כו' ומש"ש וז' אהדיה ר"ל בשעת מלאכה דא"ל להחזיר כו' אי"כ אלא בשעת מלאכה ודוק הניך לנוף אהו אל כו' א"ל ש"ד כמו לזכות כו' אי"כ והרשב"ץ והרשב"א מילי דאף לכתלה מותר למשכן שלא בשעת מלאכה כו' אי"כ וכן בירושלמי אצל דעת הרמב"ם כוה כדעת תוס' דכלי אי"כ אסור לעולם לתשכן ואם משכנו חייב להחזיר מיד והר"ה חוקן דמתני' מירי נתנו מעטו ואפי"ה חייב להחזיר וי"כ הרמב"ם אחד כו' ואחד שנתנו לו מעטו ומש"ש בש"ע שם (ב"מ ק"י א') סעי' טו וע"ש בסעי' יב דפסק דכלי אי"כ מחזיר מיד וע"ש בגמ"ה אצל בסוף סעי' ו' כתב ומחזיר אותם בשעת מלאכה והעיקר כדעת רמב"ם דמחזיר מיד:

אינו עובר אלא בוקר ראשון אלא הכי פירושו ולעולם שפיר נשבע ונוטל אין זו תקנה טובה שיהא נאמן לעולם לומר לא פרע לי: **מחזיר את חבר בלי"ה.** צריש תמורה (דף טו. ו) ושם ד"ה מחזיר) פריך לרצא דאמר כל דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני והרי השבת העבטו דאמר רחמנא לא תעבטו עבטו ותנן מחזיר את הכר צלילה אלמא דמהני וקשה דמנליה דמתני' איירי במשכנו צאיסור וא"ל דסמין אצרייתא דאלו מנאות (לעיל דף סא:) דקתני משכנו שלא צרשות מנין כו' דא"כ מאי קשה לן דהא צצרייתא גופה יליף מהשצ תשיצ דממני התם ואי אדשמואל סמין א"כ מה צריך לתרן מהשצ תשיצ הלא עיקר קרע לשמואל איירי במשכנו צאיסור דאם חבל וגו' משמע דמשכנו צציתו וי"ל דסמין אמעשים צכל יוס דמחזיר אפי' משכנו שלא צרשות א"כ סמין אצרייתא דלקמן (דף קד:) דמתרן לה רב ששת המלוה [את] חבירו אינו רשאי למשכנו משכנו חייב להחזיר לו אפי' דהאי דפריך לרצא בתמורה לא אתי אליבא דשמואל דלשמואל אין שייך להקשות דעיקר קרע במשכנו צאיסור כתיב מ"מ אין להוכיח משם שלא יהא הלכה כשמואל כי כן דרך גמרא להקשות ולתרוץ אפילו דלא כהלכתא כדאשכחן בפ"ב דכתובות (דף סו. ו.) וצרייתא דאלו מנאות (לעיל דף סא:) דקאמר אין לי אלא במשכנו צרשות אין צריך לומר דשמואל יהפוך וישנה אין לי אלא משכנו שלא צרשות אלא יעמידנה כתנא דפליג אתנא דקאי כוותיה ויהפוך דהרשה:

ואת המחרישה ביום. קשה לר"ת דתניא בסוף פירקין (דף קסו.) חבל זוג של ספרים ונמד של פרות חייב משום צ' כלים ופירש בקובעו פרות החורשות וחייב עליהם החובלן לפי שעשוין אצל נפש היאך נטל את המחרישה דקתני ומחזיר (י) הא עבר כי נפש הוא חובל (נד) ועוד דאין נראה לחייב אלא דוקא דוימא דריחיים ורכב שמתקנים ורכב שמתקנים עלמנו צכלי לכן מפרש ר"ת כמד פרות היינו פרות המרכסות בתבואה וגריס ר"ת נמי זוג של מספרים ולא גריסין זוג של ספרים וכן גריס ר"ת והם תספורת של ירק או לגוז צית השחיטה דלאמרינן צצכורות (דף קסו.) שדרכן היה לגוז אצל פרות החורשות לא מיקרי כלי שעשוין אצל נפש ועוד נראה לר"ת דמחרישה דהכא לאו היינו מחרישה שחורשין צה את הקרקע דנראה דלא מייחצ צהשצ העבטו אלא צכלי העשוי לגוף האדם ולגאחיו ועוד דמוקי בגמ' במחרישה דכספא ואין דרך למרוץ קרקע במחרישה של כסף אלא נראה לר"ת דהיינו מגרדתא שמגרדין צו בני אדם צצית המחרך דלאמר בפרק חצית (שבת דף קמז:) עבדא ליה אימינה מגרדתא דכספא וכן צפרק מגרדתא האשה (כתובות דף קסו.) במחרישה דכספא פ"ח דהיינו מגרדתא: **אימא לא ינתחנו אלא בבית דין.** וא"ת מנין דיתנו אסור לצבל חוב ואומר ר"י דמורכזין הוא כדלמך בסמוך צבל חוב נימות נמי לא גזירה שמוא יכנס צציתו: **וחסורי מיחחסר** והכי קתני. תימה דקאמר חסורי מיחחסר כדי לרבות וי"ל דאין למוש חוב שאינו מגיה כ"כ ורוב ספרים הכי קאמר:

קבו א ב מ"י פ"א מה"ל שפירות הל' ו ועין שם סגן לאוין קפא טור ש"ע ח"מ סי' פט סעי' ג: קבא ג ד מ"י פ"ג מה"ל מלוה ולה הל' ד סגן שם טושי"ע ח"מ סי' לו סעי' ו: קבב ה ט"י שם הל' ו ועין צהשנות ובמ"מ טושי"ע שם סעיף י"ט: קל ו מ"י שם הל' ה טושי"ע שם סעי' טו: קלא ז מ"י שם הלכה ו טושי"ע שם סעי' י"ט: קלב ח ט"י שם הל' ד ועין שם טושי"ע שם סעי' ו: י [מ"י שם הלכה ט:]

תורה אור השלם
1 לא תעשק את רעך ולא תגזול לא תלין פועלת שפיר אתך עד בקר: יקרא יט יג בחוק תעמד וקאיש אשר אתה נושה בו יוציא אריך את העבטו ודחוקה: דברים כד יא 3 לא יחבל ריחים ורכב פי נפש הוא חבל: דברים כד ו 4 לא תשה משפט גר ותור ולא תחבל בגד אלמנה: דברים כד ז 5 לא תשה ברעך משאת מאוקרה לא תבא אל ביתו לעבט עבטו: דברים כד י

מוסף רש"י
וכי שכיר עובר על כל תגוול. לקבל שכרו צ' פעמים (שבועות סה:).